

**ВИРОБНИЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА ТА АНАЛІТИЧНЕ
ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ЙОГО ДОСЛІДЖЕННЯ**

У статті розглянуто теоретичні підходи до оцінки виробничого потенціалу підприємства. Здійснено їх групування за двома напрямками. Запропоновано ресурсний напрям та напрям оцінки потенційних можливостей. Окреслено ознаки і характеристики поняття виробничого потенціалу за визначеними напрямками. Запропоновано напрями аналізу виробничого потенціалу за його складовими. Визначено напрями аналізу виробничого потенціалу у розрізі груп виробничих ресурсів. Запропоновано досліджувати кількісні та якісні показники оцінки виробничого потенціалу. Виділено три групи показників ефективності: витратності, доходності, прибутковості. Доведено доцільність розрахунку показників ефективності у розрізі виробничих ресурсів.

Ключові слова: виробничий потенціал, виробничі ресурси, потенційні можливості, ефективність використання ресурсів.

T. H. RZAEVA, R. V. RYMARCHUK
Khmelniyskiy National University

**PRODUCTION POTENTIAL OF THE ENTERPRISE AND ANALYTICAL REASONING
OF THE RESEARCH DIRECTIONS**

Abstract – The article deals with theoretical approaches to the estimation of the production potential of the enterprise. They are grouped in two directions. The resource direction and direction of estimation of potential opportunities are offered. Characteristics and characteristics of the notion of production potential in the defined directions are outlined. Areas of analysis of production potential for its components are offered. The directions of analysis of production potential in terms of groups of productive resources are determined. It is proposed to investigate quantitative and qualitative indices of estimation of production potential. There are three groups of performance indicators: cost, profitability, profitability. The expediency of calculation of efficiency indicators in terms of productive resources is proved. The sequence of actions for the analysis of material resources is substantiated. Proposals for estimating fixed assets of the enterprise are developed. The direction of analysis of labor resources is determined. It is proposed to calculate performance indicators based on information from financial statements.

Key words: production potential, production resources, potential opportunities, efficiency of resource use.

Постановка проблеми. Виробничий потенціал є важливою складовою потенціалу підприємства та відіграє значущу роль у його діяльності. Підвищення ефективності використання виробничого потенціалу є актуальним оскільки напряму відображає використання виробничих ресурсів господарюючих суб'єктів, обумовлює результативність та ефективність їх діяльності. Сучасний стан розвитку економіки значною мірою залежить від забезпечення підприємств виробничими ресурсами, у розрізі їх складових. Саме стан використання виробничих ресурсів, виробничого потенціалу підприємства зумовлює рівень його ділової активності, конкурентоспроможності. Нестабільність економіки країни, занепад окремих галузей та суб'єктів господарювання значно впливають на загальні тенденції використання виробничого потенціалу підприємства і потребує його аналітичного дослідження та відповідного спрямування.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблеми формування та використання виробничого потенціалу завжди цікавили науковців всіх рівнів. Дослідженням виробничого потенціалу підприємства присвячено праці таких вітчизняних вчених, як: О. Анчишкіна, О. Арєф'євої, А. Архангельського, І. Должанського, О. Добикіна, І. Дежкіна, Т. Загорної, І. Рєпіної, О. Федоніна, О. Олексюка, Ф. Євдокімова, О. Мізіна та ін. До зарубіжних дослідників виробничого потенціалу варто віднести: І. Ансоффа, П. Друккера, Р. Гранта, Д. Пенга, Д. Теєса, Д. Колліса, Л. Корбетті, Г. Кларідгея та ін.

Значна частина наукових досліджень виробничого потенціалу, залишає при тому, цілий ряд спірних та дискусійних питань щодо його структури, напрямів дослідження, формування аналітичних аспектів вивчення, обґрунтування показників ефективності використання виробничого потенціалу тощо. Вимоги часу потребують вирішення зазначених проблем відповідно до змін в економіці.

Постановка завдання. Метою статті є дослідити теоретичні підходи до визначення суті виробничого потенціалу і здійснити їх групування відповідно до аналітичних потреб. Мета статті досягається шляхом виконання наступних завдань: групування теоретичних підходів відповідно до основних аспектів дослідження; виокремлення основних характеристик провідних напрямів дослідження; здійснити аналітичне обґрунтування основних напрямів дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виробничий потенціал підприємства являє собою систему взаємопов'язаних елементів, які виконують різні функції у процесі забезпечення випуску продукції та досягнення інших цілей розвитку підприємства. А тому можна стверджувати, що йому притаманні всі риси, властиві будь-якій системі: цілісність, цілеспрямованість; складність; взаємозамінність, альтернативність його елементів; взаємозв'язок, взаємодія елементів виробничого потенціалу; самовідтворюваність; інноваційна

сприйнятливості; гнучкість; соціально-економічні наслідки використання; історичні умови та особливості формування й використання; фізичне та моральне старіння [7, с. 67]. У широкому розумінні поняття “потенціал” – це засоби, запаси, джерела, які є в наявності і можуть бути використані, приведені в дію для досягнення певної мети, виконання плану, розв'язання завдань, можливості якої-небудь соціальної системи у певній сфері [5, с. 208]. Існує думка, що виробничий потенціал підприємства представляє собою основні виробничі фонди підприємства, до яких входять будівлі, споруди, трубопроводи, машини, устаткування тощо, виробнича інфраструктура підприємства [17].

Розбіжності в розумінні поняття виробничого потенціалу потребують їх групування відповідно до основних площин дослідження. Здійснено групування існуючих теоретичних підходів відповідно до основних аспектів його оцінки. З цією метою виділимо два підходи і розглянемо потенціал з одного боку як сукупність ресурсів, з іншого як потенційні наявні та приховані можливості підприємства. В таблиці 1 представлено визначення, що ґрунтуються на ресурсному підході.

Аналіз підходів до розуміння поняття виробничий потенціал у руслі ресурсного підходу, дав змогу нам виділити основні його ознаки і характеристики і розглядати при тому виробничий потенціал, як ресурси які:

- в процесі виробництва набувають форми і факторів виробництва;
- можуть бути використані для реалізації цілей виробничого підприємства;
- суми фізичних значень складових елементів;
- здатні забезпечувати випуск продукції відповідної номенклатури і якості;
- визначають максимальні можливості суспільства щодо виробництва матеріальних благ;
- забезпечують отримання максимальної економічної вигоди при найбільш повному їхньому використанні за часом і продуктивністю.

Таблиця 1

Визначення поняття “виробничий потенціал”, що ґрунтується на ресурсному підході

Автор	Визначення поняття
Анчишкін І.О.	... сукупність ресурсів, які в процесі виробництва набувають форми і факторів виробництва [3, с. 205]
Петрович Й.М.	... сукупність виробничих (матеріальних і трудових) ресурсів фірми, які можуть бути використані для реалізації цілей виробничого підприємства [16, с. 405]
Авдієнко В.Н.	... сукупність виробничих ресурсів цільового призначення, але й робить очевидною методику оцінювання його величини як суми фізичних значень складових елементів [1, с. 240]
Березюк Ю.Б.	... сукупність ресурсів виробництва, кількісних і якісних їх параметрів, які визначають максимальні можливості суспільства щодо виробництва матеріальних благ [6, с. 73]
Кульменко В. Шелепницький П.І.	... сукупність ресурсів у вигляді обсягів нагромадження і підготовлених до переробки природних, матеріально-технічних, трудових, фінансових та інформаційних ресурсів, що здатні забезпечувати випуск продукції відповідної номенклатури і якості [8]
Кондратюк О.І.	... формується основними виробничими фондами, до яких входять будівлі, споруди, трубопроводи, машини, устаткування тощо [13, с. 92]
Бабан Т.О.	... сукупність виробничих ресурсів з урахуванням їх обсягу, структури, технічного рівня та якості [4]
Лапін Є.В.	... кількісний і якісний склад матеріальних і нематеріальних ресурсів, що забезпечують отримання максимальної економічної вигоди при найбільш повному їхньому використанні за часом і продуктивністю [14, с. 360]

Наступним важливим напрямом дослідження виробничого потенціалу є напрям, що розглядає виробничий потенціал як систему, як потенційні та наявні можливості (див. табл. 2). Узагальнення інформації таблиці 2 дав змогу виокремити основні особливості даного підходу, який вивчає виробничий потенціал як:

- наявні і приховані можливості підприємства щодо залучення та використання факторів виробництва;
- це наявні та приховані можливості підприємства для випуску максимально можливого обсягу продукції (послуг);
- складна, організована, динамічна система, яка формується з множин елементів;
- система множин елементів що перебувають у взаємозв'язку та взаємодії і виконують різні функції;
- здатність виробничої системи виробляти матеріальні блага, використовуючи ресурси виробництва;
- можливості підприємства щодо виготовлення продукції певного асортименту, номенклатури і якості в потрібній споживачам кількості;
- обсяг робіт у наведених одиницях виміру витрат праці (нормо-годин), що може бути виконаний протягом деякого періоду часу основними виробничими працівниками;
- складна, динамічна, ієрархічна нелінійна і (за характером взаємозв'язків) схоластична система, що складається із взаємопов'язаних ресурсів.

Узагальнюючи існуючі теоретичні підходи, що представлені в таблицях 1, 2 можна зробити висновки, що найбільш повним буде наступне визначення виробничого потенціалу – це сукупність виробничих ресурсів, що являють собою систему та перебувають у взаємодії та взаємозв'язку, та в процесі виробництва

приймають форму факторів виробництва і призводять до випуску максимального обсягу продукції, пошуку та використання наявних і прихованих можливостей підприємства (шляхом ефективного використання ресурсів). Проведене групування напрямів дослідження виробничого потенціалу дало змогу зауважити, що з одного боку виробничий потенціал це ресурси підприємства, що спрямовані на досягнення максимально обсягу випуску, з іншого – це можливості системи (підприємства), що базуються на ефективності використання ресурсів і також спрямовані на кінцевий результат.

Таблиця 2

Визначення поняття “виробничий потенціал” як система можливостей підприємства

Автор	Визначення
Федонін О.С.	... наявні та приховані можливості підприємства щодо залучення та використання факторів виробництва для випуску максимально можливого обсягу продукції (послуг) [19 с. 316]
Щук С.	... складна, організована, динамічна система, яка формується з множин елементів, що перебувають у взаємозв'язку та взаємодії і виконують різні функції в процесі виготовлення продукції необхідної кількості та якості в терміни, визначені ринком [12 с. 48–56]
Добикіна О.К.	... здатність виробничої системи виробляти матеріальні блага, використовуючи ресурси виробництва [10, с. 202]
Гетьман О.О.	... можливості підприємства щодо виготовлення продукції певного асортименту, номенклатури і якості в потрібній споживачам кількості [9, с. 207]
Перерва П.Г., Побережна Н.М.	... розкриває сутність внутрішнього середовища та впливає на зовнішнє середовище. Результати його використання доцільно розглядати з позицій внутрішньої та зовнішньої ефективності економічних ресурсів за відповідними показниками [15, с. 193]
Должанський І.З.	... той обсяг робіт у наведених одиницях виміру витрат праці (нормо-годин), що може бути виконаний протягом деякого періоду часу основними виробничими працівниками на базі наявних виробничих фондів при дво-, тримітному режимі роботи й оптимальній організації праці й виробництва [11, с. 362]
Росоха В.В.	... складна, динамічна, ієрархічна нелінійна і (за характером взаємозв'язків) схоластична система, що складається із взаємопов'язаних ресурсів, які перебувають у тісній взаємодії й у процесі виробництва приймають форму чинників виробництва [18, с. 397]

Відповідно до сказаного вважаємо за доцільне визначити основні спрямування аналітичних досліджень, відповідно до складових виробничих ресурсів.

Так зупинимось на аналітичних дослідженнях трудових ресурсів. Основними спрямуваннями завдань аналізу є наступні:

- дослідження складу, структури, руху, ефективності використання робочої сили, а також визначення дії основних факторів, що впливають на їх зміну;
- оцінка та аналіз ефективності використання трудових ресурсів, а саме робочої сили, робочого часу та продуктивності праці;
- аналіз ефективності використання робочого часу та факторів, що на нього впливають;
- факторний аналіз показників продуктивності праці, дослідження причин розбіжностей в темпах їх зростання та визначення резервів підвищення показників продуктивності праці;
- аналіз трудових факторів, що впливають на зміну обсягу випуску продукції (товарів, робіт, послуг) та пошук резервів її зростання;
- пошук резервів та розробка системи шляхів і заходів щодо підвищення ефективності використання робочого часу, робочої сили, продуктивності праці.

Вважаємо за доцільне зупинитись більш детально на дослідженнях робочої сили. У даному випадку більш детально варто відзначити наступні аспекти аналізу:

- дослідити склад працюючих відповідно у розрізі категорій;
- вивчити напрями можливих зрушень у структурі працюючих та оцінити стан загальної забезпеченості підприємства робочою силою;
- дослідити зміни кваліфікаційного рівня працюючих, рівня їх освіти в розрізі категорій, відповідно до стажу роботи, освіти, віку;
- дослідити відповідності кваліфікації робітників рівню виконуваних робіт та їх складності і оцінити їх вплив на зміну якості продукції (товарів, робіт, послуг);
- дослідити кваліфікаційний рівень, рівень ділових якостей, рівень освіти управлінського персоналу (керівників, спеціалістів) посаді, яку вони обіймають;
- вивчити плінність та рух робочої сили, що є важливим фактором;
- проаналізувати вплив забезпеченості підприємства робочою силою на зміну обсягу випущеної продукції;
- пошук шляхів, резервів та розробка заходів щодо покращення ефективності використання робочої сили.

Наступним важливим напрямом аналізу виробничого потенціалу є дослідження стану, структури та інших характеристик основних фондів у такому розрізі:

- оцінка відповідності фактичної структури основних фондів оптимальній щодо функціонування підприємства;
- оцінка забезпеченості підприємства та його підрозділів основними фондами за структурою, технічним станом та віковим складом (дослідження забезпеченості відповідно виробничої програми суб'єкта господарювання);
- дослідження наявного парку обладнання з точки зору діючого, встановленого, працюючого у відповідній комплектності;
- визначення рівня ефективності використання основних фондів, як в цілому так і їх активної частини, а також факторів, що впливають на зміну рівня використання;
- оцінка ефективності використання активної частини основних засобів за потужністю та визначення резервів її зростання;
- аналіз впливу ефективності використання основних фондів та їх структури на зміну обсягу випуску продукції (товарів, робіт, послуг) й виявлення можливих резервів його оптимізації.

Не менш важливим напрямом аналізу виробничого потенціалу є дослідження матеріальних ресурсів за такими аспектами:

- оцінка та дослідження складських запасів за їх структурою та терміном залежності за певний період і в динаміці, порівняно з попередніми періодами;
- дослідження умов поставок, порядку розрахунку обсягів матеріальних ресурсів відповідно до виробничої програми, оцінка обґрунтованості та ефективності формування портфеля замовлень, вивчення та оцінка виконання термінів поставок згідно з заключними договорами;
- оцінка показників ефективності використання матеріальних ресурсів (матеріаломісткості та матеріаловіддачі) та дослідження впливу факторів, що обумовили їх зміну за період що аналізується;
- аналіз норм витратання матеріальних цінностей та їх відповідності потребам виробництва та виробничій програмі;
- аналіз впливу факторів на зміну обсягу випуску продукції (товарів, робіт, послуг) з точки зору ефективності використання матеріальних ресурсів;
- оцінка резервів економії матеріальних ресурсів, розробка системи заходів та оцінка варіантів оперативних управлінських рішень щодо підвищення ефективності їх використання.

Важливо зауважити, що всі дослідження виробничого потенціалу за складовими виробничих ресурсів збігаються в основному до оцінки ефективності їх використання. В зв'язку з цим є доцільним запропонувати удосконалення системи показників ефективності у розрізі виробничих ресурсів.

Нами запропоновано показники ефективності використання виробничих ресурсів у розрізі їх складових, а саме: показники витратовіддачі виробничих ресурсів, показники доходовіддачі виробничих ресурсів, показники прибутковості (збитковості) виробничих ресурсів.

Показники прибутковості (збитковості) виробничих ресурсів розраховуються як відношення суми чистого прибутку (збитку) до відповідного значення виробничих ресурсів у розрізі їх складових. Показники доходовіддачі виробничих ресурсів розраховуються як відношення суми доходу (виручки) від реалізації продукції (робіт, послуг) до відповідного значення виробничих ресурсів у розрізі їх складових. Показники витратовіддачі виробничих ресурсів розраховуються як відношення повної собівартості до відповідного значення виробничих ресурсів у розрізі їх складових.

Є важливим узагальнити показники, ефективності використання виробничих ресурсів у розрізі їх складових. Зазначені показники оцінки виробничого потенціалу розраховуються як відношення чистого прибутку (збитку), суми доходу (виручки), суми витрат, до відповідного виду виробничих ресурсів, у розрізі їх складових і показують рівень чистого прибутку (збитку), суми доходу (виручки), суми витрат на відповідну одиницю виробничих ресурсів за їх складовими. Основні показники ефективності використання виробничих ресурсів у розрізі їх складових представлено у таблиці 3.

Таблиця 3

Узагальнені показники ефективності використання виробничого потенціалу

Показник	Основні фонди	Матеріальні ресурси	Трудові ресурси
Витратовіддача	$\frac{C}{OF(OFA)}$	$\frac{C}{MP}$	$\frac{C}{ЧП(ЧР)}$
Доходовіддача	$\frac{D(B)}{OF(OFA)}$	$\frac{D(B)}{MP}$	$\frac{D(B)}{ЧП(ЧР)}$
Прибутковість (збитковість)	$\frac{П(З)}{OF(OFA)}$	$\frac{П(З)}{MP}$	$\frac{П(З)}{ЧП(ЧР)}$

Про підвищення рівня ефективності використання виробничого потенціалу у розрізі його складових буде свідчити відповідно зростання рівня прибутку, доходу (виручки) від реалізації продукції, на одну одиницю використаних виробничих ресурсів (за складовими). Позитивною динамікою, буде також вражатись зменшення рівня витрат, збитку на одну одиницю витрачених виробничих ресурсів у розрізі їх складових.

Висновки. Аналіз запропонованих показників дав змогу зазначити, що останні, як характеристики виробничого потенціалу, у розрізі складових виробничих ресурсів, представляють собою вагомі характеристики його використання як:

– комплексне поняття, що має певні ознаки і характеристики та ґрунтуються на показниках не тільки статистичної, а й фінансової звітності;

– якісна характеристика, що системно представляє взаємозв'язок результатів діяльності самого підприємства (витрати, доходи, фінансові результати) та його виробничого потенціалу;

– характеристика рівня ділової активності підприємства у розрізі складових виробничих ресурсів.

Використання напрямів дослідження виробничого потенціалу у розрізі складових виробничих ресурсів і запропонованої системи показників ефективності використання виробничих ресурсів дасть змогу:

– досліджувати динаміку складу та структури складових виробничого потенціалу відповідно від мети та завдань аналізу;

– здійснювати оперативний аналіз негативних змін характеристик інтенсивності динаміки складових виробничого потенціалу;

– здійснювати постійний контроль та діагностику ефективності використання виробничого потенціалу у розрізі його складових;

– сприяти оперативному контролю та реагуванню на характеристики ділової активності, конкурентоспроможності підприємства та його економічної безпеки.

Література

1. Авдієнко В. Н. Производственный потенциал производственного предприятия / В. Н. Авдієнко, В. А. Котлов. – Москва : Экономика, 1989. – 240 с.
2. Аналіз виробничого потенціалу підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studopedia.org/2-22546.html>
3. Анчишкин А. И. Прогнозирование роста социалистической экономики / А. И. Анчишкин. – Москва : Экономика, 1973. – 205 с.
4. Бабан Т. О. Застосування категорії “потенціал” у сучасних економічних дослідженнях [Електронний ресурс] / Т. О. Бабан // Вісник Харківського національного технічного університету ім. П. Василенка. – Режим доступу: http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/09.pdf
5. Балабанов И. Т. Инновационный менеджмент / И. Т. Балабанов. – Санкт-Петербург : Питер, 2007. – 208 с.
6. Березюк Ю. Б. До питання аналізу сутності економічної категорії потенціалу / Ю. Б. Березюк // Економіка АПК. – 2011. – № 1. – С. 73–77.
7. Бова Т. В. Оцінка ефективності використання виробничого потенціалу сучасних промислових підприємств / Т. В. Бова // Економічний простір. – 2008. – № 12/2. – С. 66–72.
8. Виробничий потенціал підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eaf.nmu.org.ua/ua/pro_kaf/Лісовенкова.pdf
9. Гетьман О. О. Економічна діагностика : навч. посібник / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – Київ : Центр навч. л-ри, 2007. – 207 с.
10. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посібник / О. К. Добикіна [та ін.]. – Київ : Центр навч. л-ри, 2007. – 202 с.
11. Управління потенціалом підприємства : навч. посібник / І. З. Должанський [та ін.]. – Київ : Центр навч. л-ри, 2006. – 362 с.
12. Ішук С. Концептуальні засади формування та розвитку виробничого потенціалу промислових підприємств / С. Ішук // Регіональна економіка. – 2005. – № 3. – С. 48–56.
13. Кондратюк О. І. Економічний потенціал країни, його суть та тенденції розвитку / О. І. Кондратюк // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 3 (105). – С. 91–98.
14. Лапин Е. В. Оценка экономического потенциала предприятия : монография / Е. В. Лапин. – Сумы : ИТД “Университетская книга”, 2004. – 360 с.
15. Перерва П. Г. Визначення ефективності використання виробничого потенціалу машинобудівного підприємства / П. Г. Перерва, Н. М. Побережна // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 2. – С. 191–198.
16. Петрович Й. М. Економіка виробничого підприємництва : навч. посібник / за ред. Й. М. Петровича. – 3-тє вид., випр. – Київ : Знання, 2002. – 405 с.
17. Економіка підприємства / за ред. С. Ф. Покропивного. – Київ, 2001.
18. Россоха В. В. Формування і розвиток виробничого потенціалу аграрних підприємств : монографія / В. В. Россоха. – Київ : ННЦ “Інститут аграрної економіки”, 2009. – 444 с.
19. Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посібник / О. С. Федонін. – Київ : КНЕУ, 2004. – 316 с.

References

1. Avdiienko V. N. Pryzvodstvennyi potentsyal pryvodsvennoho predpriyatia / V. N. Avdiienko, V. A. Kotlov. – M. : Ekonomyka, 1989. – 240 s.
2. Analiz vyrobnychoho potentsialu pidpriemstva [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://studopedia.org/2-22546.html>
3. Anchyskyn A. Y. Prohnozyrovanye rosta sotsyalystycheskoi ekonomyky / A. Y. Anchyskyn. – M. : Ekonomyka, 1973. – 205 s.
4. Baban T. O. Zastosuvannia katehorii “potentsial” u suchasnykh ekonomichnykh doslidzhenniakh [Elektronnyi resurs] / T. O. Baban // Visn. Kharkiv. nats. tekhn. un-tu im. P. Vasylenka. – Rezhym dostupu: http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/09.pdf
5. Balabanov Y. T. Ynnovatsyonnyi menedzhment / Y. T. Balabanov. – SPb : Pyter, 2007. – 208 s.
6. Bereziuk Yu. B. Do pytannia analizu sutnosti ekonomichnoi katehorii potentsialu / Yu. B. Bereziuk // Ekonomika APK. – 2011. – № 1. – S. 73–77.
7. Bova T. V. Otsinka efektyvnosti vykorystannia vyrobnychoho potentsialu suchasnykh promyslovykh pidpriemstv / T. V. Bova // Ekonomichnyi prostir. – 2008. – № 12/2. – S. 66–72.
8. Vyrobnychi potentsial pidpriemstva [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://eaf.nmu.org.ua/ua/pro_kaf/Lisovenkova.pdf
9. Hetman O. O. Ekonomichna diahnozyka : navch. posibnyk [dlia stud. vyshchykh navch. zakladiv] / O. O. Hetman, B. M. Shapoval. – Kyiv : Tsentri navchalnoi literatury, 2007. – 207 s.
10. Dobykina O. K. Potentsial pidpriemstva: formuvannia ta otsinka : navch. posib. / O. K. Dobykina ta in. – K. : Tsentri navchalnoi literatury, 2007. – 202 s.
11. Upravlinnia potentsialom pidpriemstva : navch. posib. / I. Z. Dolzhanskyi ta in. – K. : Tsentri navchalnoi literatury, 2006. – 362 s.
12. Ishchuk S. Kontseptualni zasady formuvannia ta rozvytku vyrobnychoho potentsialu promyslovykh pidpriemstv / S. Ishchuk // Rehionalna ekonomika. – 2005. – № 3. – S. 48–56.
13. Kondratiuk O. I. Ekonomichnyi potentsial krainy, yoho sut ta tendentsii rozvytku / O. I. Kondratiuk // Aktualni problemy ekonomiky. – 2010. – № 3 (105). – S. 91–98.
14. Lapyn E. V. Otsenka ekonomycheskoho potentsyala predpriyatia : monohrafiya / E. V. Lapyn. – Sumy : YTD “Unyversytetskaia knyha”, 2004. – 360 s.
15. Pererva P. H. Vyznachennia efektyvnosti vykorystannia vyrobnychoho potentsialu mashynobudivnoho pidpriemstva / P. H. Pererva, N. M. Poberezhna // Marketynh i menedzhment innovatsii. – 2012. – № 2. – S. 191–198.
16. Petrovych Y. M. Ekonomika vyrobnychoho pidpriemnytstva : navch. posib. / za red. Y. M. Petrovycha. – 3-tie vyd., vypr. – K. : Znannia, 2002. – 405 s.
17. Ekonomika pidpriemstva / pid redaktsiieiu S. F. Pokropyvnoho. – Kyiv, 2001.
18. Rossokha V. V. Formuvannia i rozvytok vyrobnychoho potentsialu ahrarykh pidpriemstv : monohrafiya / V. V. Rossokha. – K. : NNTs “Instytut ahrarykh ekonomiky”, 2009. – 444 s.
19. Fedonin O. S. Potentsial pidpriemstva: formuvannia ta otsinka : navch. posib. / O. S. Fedonin. – K. : KNEU, 2004. – 316 s.

Надіслана/Written: 11.05.2017 р.
Надійшла/Received: 13.05.2017 р.
Рецензент: д.е.н., проф. О. О. Орлов